

ZEZEN LARRUA (iharraipena)

S. Espriu-ren *La pell de brau*
(Otsalarrek euskaratua)

- XIII Gaueko haizearen igurtzia hartu dugu aurpegian,
zelatan dagoen pizti gaiztoarena bezala,
eta hatzaparkaderi zai itzalean ibiliko ditugu
laino zerrendaz, azken arrabaleko karrikara
iritsi arte, zeinetan herioak dendatxoak idekitzen duen.
Bacco Ernesta, non donna di mal affare. Iritsiaz
Guglie zubitik eta gelatxo alogatua hartzen du
emeki jotako eragingailuz entzuteko
behatz ikaratiekin denboraz eta oroitzapenez.
Erretratuak izango dira non-nahi, paperezko lora sortaz
sukalde usai sendoa, veneziar urrutiko kanalaren
lurrunez, eta salneurritz tokatzen zaizkigu
xingola harizkak oheraino.
Eskilara igaroaz —hiru maila lodi—,
badakigu atea eta haizeari eta argiari
itxitako gela haren hoztasuna aurkituko genuela,
abandonaturik utzi zituztenak, behar bada betiko,
iltzeak eta estrabeak alambrez, aski nekaturiko maitasuna
uezaba tristearena eta neskamea udaran garbiketaz,
makulu bat, haur ihauteri jantziak
sari seguruaren dantzan, esmaltedun palangana
urratuak, markuak, kobrezko suontzi zahar bat.
- XIV Badakigu gordeta dagoela, gaineko
sabai harrigarri batean, erresuma dena
amaraun lodi eta hotzarena,
hiru ankadun kobrezko suontzi zahar bat,
aintzinako suontzi zahar erdoiz betea orain hartzea
poliki-poliki, baina atsedetik gabe egunen batean

zoritzarreko negu kupidagarri hau Sepharad-en.
 Gaur zartaginean astiro egosten da,
 seme gosetien aho zabalen aurrez aurre,
 taupaden eta itsasoko ekaitzen
 erdian hartu genuen xehekeria urritua.
 Arrainak hiru direnez, suontziaren oinak bezala
 eta bakoitzari bere izenez deitzen diegu
 —letra tipi eta klaru batean idatzi duguna—
 justizia, eta zintzotasuna, eta lana.
 Aharrausiz dauden gazteak gomitu ditut mahaira
 eta agintez erakutsi genien janari eskasia,
 horrela gose zerbait baretu dezaten,
 eta piztu dezatela gero, kikildurik beldurrezko eskuekin,
 argira eta haizera idekita gela ahantzia,
 lehen eta betiko ikatzak hiru oineko suontzian.

- XV Hitzik garbienetik
 itxaropena,
 bizitza egin behar da
 Sepharad-go negua
 betiko garaituko duen sutatik.

Baina laster
 ametsetik iratzartuko naiz:
 baita ere gurekin dago,
 presondegia hizoztuan,
 eguzki-txoria.

Orain badaroate
 presoa tormenturuntza.
 Nola begiraten dugu
 gailurretako argia, herioak
 lurruneztatu dituen begi geldietan!

- XVI Luzetzen ziren hegoak eguzki-txoriarenak,
 etxe-aintzinetik goruntz jasotzen dute.
 Goi-goian iltzatu dute, puntak errematxatuz.
 Mailu hotsen durundaz, hurbil,
 borrero zerbitzarien behatzak abandonaturik
 hesi gainean finko, geldi. Eta berehala

jauregi handia barnean daroaten begiak
argi pentsamenak lurruneztatuz
herio bare tipia. Eta gertatuko da
inperial sakrifikatze ikaragarria
anitz urtez menperaturik eduki dituanek
mendi, zeru, Sepharad-en ametsak,
etxeko gapoi trauskilaren martirioa
urte-azkeneko jairako
erneguz hiltzen den saguzaharraren minez.

XVII Yehudi, anitz urtean
ez ur gardenaren egarririk
ez okela pixkat
frogatzen ez duena,
gosea praktikatzen duen
Kaperau
digeritzen bere gosaria
eta lurruna zabaltzen
ardo txarraren ondakinetarik,
aztertzen zituelarik
karridak eta bazterrak,
goitik behera,
pozik elikatuz
hotza, opari sanao
eta ugaria erdietsi duen
guztia doarik
hiriko
gozozalerik pobreenak.
Kasik plaza nagusira
iristen zelarik,
bat-batean jendetzak
bidea galerazten die.
Martiriora zeramaten
eguzki-txoria:
irain honen
xehetasunak kontatuak dira.
Inozoak begiratzen du
eihar eta hizozturik
ez bakarrik gosez eta hotzez,
izuturik baizik,
zeren zain guti du
eta arrain odol gabea da.

Yehudi-k barnean somatzen du
kolpe handi bat,
asken ardo koparen
zarata lorrina, gaitz
guzien botika.
Ardorik ez badago, zelan edan,
zelan konponduko da?
Edaten ez badu, zelan bizi,
nork salbatuko du?
Bat-batean erabakiko du
xoria begiratzen duen artean
iraganean
lagunduz.
Zuhaitzean igotzen da
goi-goiraino.
Adarrik gorenean
gogor lotu du
espartzuko soka
hamabi arrebeteko
herri santuaren
kupida oroitzez.
Burua lazotik pasatuz
eta joaten utziz.
Kulunkaz gorputza bultzadagatik,
geldituko da!
Mihia erakutsiz
hainbeste asetuz
gure ondoan
zijoanean bidez
hartutako hautsez,
bakezko gizonak,
ulertzero ahalegintzen garenok
otoitz kanta
gitarradun itsuarena,
behar bada anai
Yehudi-rena, jostun zaharra
Sefharad-eko.